

(Fortsættelse 69):

SJÆLELIG URO

Sommeren og især juli 1945 var meget varm, og jeg erindrer, at jeg dengang ofte travede formålsløst omkring, enten på Frederiksbergs stille villaveje, i den indre bys travle gader eller ovre på det stille, svale og fredelige asyl, som Assistens Kirkegård udgjorde for mig. Dog, selv her i "Dødens have" kunne tanker og følelserne ikke længere falde til ro, men jog mig hvileløst af sted i en søgen efter et eller andet, som jeg ikke vidste hvad var.

Heldigvis var der endnu en del af de opsparede penge, jeg havde tjent under mit arbejde på "Fyrtøjet", tilbage at tære på, men de ville jo snart tage en ende, hvis ikke kassebeholdningen blev suppleret med beløb fra nye og helst nogenlunde faste indtægter. De penge, jeg tjente på salg af vitstegninger, blev fortrinsvis brugt til små daglige fornødenheder, mens bankbeholdningen gik til større fornødenheder som nyt tøj, nye sko etc. Imidlertid var jeg snart ikke længere i stand til at betale det ugentlige bidrag til mine forældres husholdning, men denne betænkelige situation skjulte min søde mor længst muligt for vores far. Hun holdt som altid hånden over mig og mente, at jeg med mine efter hendes opfattelse store evner, nok skulle vide og forstå at finde ud af, hvad der var bedst for mig.

FORHOLDET TIL VENNERNE

Min egen personlige situation blev efterhånden mere og mere uudholdelig og meget lidt befordrende for skabende virksomhed. Mine to gode barndomskammerater, Jørgen og Jørn, så jeg stadigvæk, men med større og større mellemrum, hvor vi dog endnu kunne hygge os med en fælles biograftur og/eller et besøg på vores favorit-isbar. Min kære Alice så jeg også jævnligt, idet hun og jeg fortsat mødtes ovre på Assistens Kirkegård, i reglen kort efter spisetid om aftenen. Her havde vi vores faste bænke i en afsides beliggende krog, skærmet af træer og buske, hvor vi kunne sidde uforstyrret og tale og hygge os sammen, bortset fra de meget sjældne tilfælde, hvor en af de vagthavende kirkegårdsbetjente kom forbi på en af deres sædvanlige rundture.

Alice og jeg var stadigvæk forelsket i hinanden, men vort forhold var præget af den uvished og usikkerhed, der fulgte med at vi begge vidste, at hendes familie ikke accepterede at hun kom fast sammen med en fyr. Hun var jo også kun omkring 14 år på det tidspunkt og gik stadigvæk i skole, så der er sådan set ikke noget at sige til, at hendes betydeligt ældre broder, som på befrielsesaftenen brutalt havde skilt vores hænder ad, gerne ville beskytte sin lillesøster. Vores møder, der i reglen fandt sted på Assistens Kirkegård, var derfor præget af, at de måtte foregå i al hemmelighed, og det gik efterhånden os begge på. Alice

var en ærlig og reel pige, og det pinte hende at måtte lyve over for sine forældre og sige, at hun gik op til sin veninde Karen, hver gang hun skulle mødes med mig. Disse hvide løgne gik desuden ud over de to veninders venskab, fordi Karen på sin side konstant måtte frygte for, at hemmelighedskræmmeriet skulle blive opdaget og afsløret, enten af hendes egne forældre eller af Alices forældre.

Men selv i disse i og for sig behagelige øjeblikke og situationer, hvor jeg var sammen med Alice eller med Jørgen og Jørn, følte jeg en nervøs uro og utilfredshed i mit indre selv, hvilket gjorde mig oprigtigt ked af det. For de to kammerater og min "barnekæreste" havde været mine trofaste holdepunkter og støtter siden omkring mit 12. år, og nu var jeg 16 år. Men det var følelsen af, at vi alle var ved at vokse fra hinanden, der bedrøvede og fyldte mig med vemod. For mit eget vedkommende erkendte jeg, at jeg med mine specielle evner og på sin vis højtflyvende interesser og planer ikke i længden kunne være noget tilfredsstillende bekendtskab for de tre andre, som hver især var ret så jordbundne og i god forstand normale og almindelige unge mennesker. Det følte jeg ikke, at jeg selv var, særlig ikke, da jeg som halvstor dreng havde haft nogle særprægede oplevelser, som ingen af de tre havde den mindste forståelse for, men tværtimod afviste som verdensfjernt fantasteri og drømmeri. Det åndelige og interessemæssige modsætningsforhold mellem os blev i al fredsommelighed og venskabelighed en kile, der langsomt men sikkert blev drevet ind i vort hidtidige fællesskab.

Både Jørgen og Jørn var gået ud af skolen som fjortenårige, lige som jeg selv. Jørgen blev arbejdsdreng på en fabrik, og Jørn, der helst ville være en fri fugl, blev cykelbud eller svajer, som det kaldtes med et slangudtryk, der hentydede til cykelbudenes svajende kørsel gennem storbyens tæt trafikerede gader. Han læste dagligt BT og slog allerførst op på avisens tegneserier, hvoraf han især holdt af den fornøjelige og vittige serie om kontor- og cykelbudet Carl. Den blev som tidligere omtalt tegnet af Holger Philipsen (1912-93) og begyndte som daglig stribe i BT i 1942, hvor den gik uafbrudt til 1944, da tegneren valgte at gå under jorden, fordi han følte sig truet på grund af seriens humoristiske udfald imod besættelsesmagten. Philipsen fortsatte med at tegne til illegale blade indtil befrielsen i 1945, hvorefter han genoptog sit legale arbejde på sin uhyre populære københavnske tegneserie, som allerede fra og med 1942 også var udkommet som årligt album, men som af gode grunde ikke udkom i 1944.

KUNSTNERISKE AMBITIONER OG SJÆLEFRED

I løbet af sommeren 1945 var jeg bl.a. begyndt at interessere mig for at lære lidt mere om tegning og tegnekunst, og i den anledning opsøgte jeg lejlighedsvis det lokale bibliotek i Griffenfeldtsgade, hvor jeg f.eks. lånte den

danske maler og keramiker Peder Halds bog om "Maleriets teknik" (1943). Peder Hald (f.1892) var 1925-63 leder af Kunstakademiets farvetekniske laboratorium. Tidligere havde jeg jo lært lidt om tegneteknik via min delta-gelse i brevkurset "Tegning efter Naturmetoden", men følte og vidste, at jeg langt fra havde lært, hvad det vil sige at kunne tegne rigtig godt. Det var nu ikke fordi jeg ville til at male med oliefarver, for det med farverne og farvelagte billeder var ikke lige mig, som hidtil kun havde dyrket stregtegningen. På den tid læste jeg også flere andre af de få bøger om tegning og maleri, der dengang fandtes på lokalbiblioteket, men til trods for en vis interesse for disse emner, formåede jeg alligevel ikke at koncentrere mig i længere tid om tegne- og maletekniske problemer. Det fængede mig ikke for alvor, men føltes tomt og udvendigt, fordi det var mit indre selv, det var galt fat med.

En dag, da det var rigtig slemt fat med mig, drev den indre rastløshed mig atter ind på lokalbiblioteket, men i stedet for som sædvanligt at gå hen til reolerne med kunstbøger, gik jeg hen til en reol, hvor der stod bøger om religion og filosofi. Her standsede jeg, idet jeg lod blikket løbe hen over bogtitlerne, og uden at jeg egentlig ville det, stoppede det ved en bog med titlen "Bag Indiens lukkede Døre", skrevet af en vis Paul Brunton (1898-1981). Jeg tog bogen ud af reolen og slog helt tilfældigt op på siderne 138-139, hvor min opmærksomhed straks fangedes af ordene: "De siger Jeg. Jeg vil gerne vide! Sig mig, hvem er Jeg?" Og: "Lær først det Jeg at kende, så vil De kende sandheden." Og senere: "Der er kun en ting at gøre. Sku ind i Deres egen sjæl. Gør det på den rette måde, og De vil finde svar på alle Deres problemer." Og endelig: "Gennem dyb eftertanke over naturen af ens eget Selv og gennem stadig meditation kan lyset blive fundet." Ved læsningen af disse ord, som tilsammen kun fyldte cirka fem-seks linjer, var jeg øjeblikkeligt klar over, at disse få sætninger rummede løsningen på min åndelige krise. Det kunne derfor ikke gå hurtigt nok med at få lånt bogen og haste hjemad gennem "Dødens have", hvor solen skinnede varmt og fuglene fløjtede nok så fornøjede, som om de ville sige: "Se dog på solen og os, se på naturen og lær om livet!" Men på det tidspunkt var mit sind ikke åbent for naturens lærdom og visdom, for jeg skulle åbenbart først igennem en mangeårig åndelig modningsproces, der på en vis måde begyndte med de ovenfor nævnte spørgsmål.

Men selv om jeg nu mente i det mindste at have fundet den vej, jeg selv burde gå, for at skabe ro, balance og tilfredshed i mit sind, var der dog langt igen, før jeg blot tilnærmelsesvis forstod dybden i og omfanget af den erkendelse og lære, som især læsningen af "Bag Indiens lukkede Døre" havde ført mig frem til og løftet en flig af. Jeg var og er jo kun et almindeligt menneske, og vejen var derfor spærret af forhindringer i form af dagliglivets nødvendigheder og pligter, dets bekymringer og sorger, og af intellektuel tvivl og skepsis. Men behovet for eller måske snarere trangen og lysten hos mig til at ville trænge ind i

livsmysteriet, både oplevelsesmæssigt og forstandsmæssigt, var så stor, at den fore-løbig har holdt sig lige til dette øjeblik, da jeg som 83-årig redigerer disse linjer.

MIN SITUATION ÆNDRES

Værre var det, syntes jeg, at mit møde med den ny tankefære yderligere bidrog til at uddybe kløften mellem Alice, Jørgen og Jørn på den ene side og mig på den anden side, så jeg kom til at føle mig mere ensom, end nogensinde tidligere. Jeg indså fra begyndelsen, at de tre kære mennesker, uanset deres øvrige gode og fortræffelige egenskaber, ganske enkelt ikke ville kunne forstå tanker og forestillinger af den art, jeg har givet eksempler på ovenfor. Hvis jeg havde fortalt dem om disse, ville de utvivlsomt have rystet på hovedet og tænkt, at jeg sikkert var blevet skør i knolden. Derfor undlod jeg at nævne noget om den ny tankefære for dem. Men netop dette bidrog til, at der kom en slags dobbelthed ind i mit forhold til dem.

Imidlertid fortsatte jeg med at tegne vittighedstegninger, for at tjene nogle penge, men det skete efterhånden mere af pligtfølelse end af lyst og egentlig indre kreativ nødvendighed. Desuden var salget af mine tegninger stærkt svingende og det viste sig snart, at jeg ikke havde den ihærdighed og udholdenhed, der skulle til, for at gøre vitstegneriet til en levevej. Erik Plutos entusiasme var også blevet afløst af en vis mathed, i al fald når det gjaldt om at distribuere mine tegninger, hvilket jeg sådan set godt kunne forstå, idet det ikke var meget, han tjente på det i kroner og øre. Så vidt jeg husker, fik han kun 3-4 kroner for hver solgt tegning, mens jeg selv beholdt det resterende beløb på omkring 7-8 kr.

Men den egentlige grund til, at han ikke længere var så interesseret, fandt jeg snart ud af. Det viste sig nemlig, at skønt han faktisk ikke kunne tegne, var han selv begyndt at fabrikere vittighedstegninger, som han solgte i stor stil. Det var mig en kilde til forundring, at han kunne afsætte sine temmelig naive og noget ubehjælpelige tegninger, men det kunne han altså, endda til nogle af de store aviser og ugeblade. Avisernes og ugebladenes billedredaktører må have kunnet se et eller andet i Plutos tegninger, som i al fald jeg ikke kunne få øje på. Men godt for ham, som jeg bestemt ikke misundte. Tværtimod benyttede jeg anledningen til at kvitte vitstegneriet, som i virkeligheden ikke rigtig lå for mig, når det kom til stykket.

Der var det særprægede ved Erik Pluto, at når han havde sat sig noget i hovedet, var han næsten ikke til at få fra det igen, heller ikke selvom det, han gerne ville, var indlysende urealistisk. Og han havde altså sat sig i hovedet, at han for omtrent enhver pris ville lære at tegne. Han mente, at det bare var et

spørgsmål om et eller andet rent teknisk kneb, som det gjaldt om at lære, så kunne han tegne. Men situationen var desværre for ham den, at han overhovedet ikke havde evne til at tegne bedre, end tilfældet almindeligvis er for de allerfleste mennesker. Erik Pluto kunne ganske enkelt ikke tegne en figur, så den lignede det, den skulle forestille. Men hvad værre var, han havde svært ved at indse eller indrømme det.

"Du, som tegner så godt, må da kunne lære mig det!" sagde han ofte, men lige meget, hvor meget og hvordan jeg prøvede at få indprentet ham nogle grundlæggende begreber om tegning, evnede han ikke at forstå det og slet ikke at udføre det. Men opgive tegneriet til fordel for en anden interesse, som han ville blive mere tilfreds med, hverken ville eller kunne han, stædig som han var. "Jeg skal nok få det lært!" fastslog han med eftertryk, men han lærte det i realiteten aldrig, i al fald ikke i den tid, han og jeg kendte hinanden.

LIDT MERE OM ALVOR OG TRAGEDIE

Men tilbage til den mere alvorlige side af tilværelsen, i hvert fald for mange mennesker ude i den store verden. Nedkastningen af den første atombombe, fik ikke umiddelbart den virkning, som amerikanerne formentlig havde håbet på. Den japanske regering tøvede nemlig med at kapitulere, og derfor kastedes tre dage senere, den 9. august 1945, den næste atombombe over Japan, denne gang over den japanske storby Nagasaki. Dette bombardement med en enkelt atombombe havde omkring 40.000 menneskers død til følge, foruden de sårede og langtidspåvirkede, samt igen enorme materielle ødelæggelser. Byerne Hiroshima og Nagasaki blev ifølge eksperter angiveligt atombombet, fordi der var tale om industribyer med tæt befolkede arbejderkvarterer. Men skeptikere, som f.eks. forfatteren Jacob Paludan, stillede sig allerede fra begyndelsen det spørgsmål, om atombombningen af Japan nu også havde været nødvendig, og om ikke en anden og mindre brutal 'metode' også ville have kunnet få den japanske regering til at kapitulere. En kendsgerning er det imidlertid, at kapitulationen kom kort efter de to atombombninger, nemlig den 15. august 1945.

Det var i begge tilfælde præsident Truman, der gav ordre til bombningerne, men formentlig presset dertil af den øverste militære ledelse, som blandt andet foreholdt ham, at en egentlig invasion af Japan ville have kostet 45.000 amerikanske soldater livet. Det var naturligtvis et kæmpe svært dilemma for den amerikanske præsident og de andre amerikanske beslutningstagere, og man har formentlig syntes, at de 110.000 japanere, der blev dræbt og de mange sårede og langtidsramte som følge af de to atombomber ikke kunne tages med i kalkulationen af omkostninger, idet Japan jo måtte anses for at være den skyldige part i Stillehavskrigen.

I løbet af august 1945 kom der stadig flere gruopvækkende detaljer vedrørende nazisternes rædselsherredømme til offentlighedens kundskab. Således kunne avisen Information torsdag den 23. august s.å. bl.a. bringe følgende overskrift på forsiden:

26 Millioner blev dræbt i de tyske Koncentrations-Lejre
17.000 ansvarlige Tyskere venter Dom i Frankrig
Een SS-Mand alene myrdede over 7 Millioner Fanger

(Fortsættelse følger i afsnit 70)